

Kalf bij de koe & dierenwelzijn, wat zegt de wetenschap?

Monique Bestman

Robert-Jan van Diepen

Louis Bolk Instituut

Landelijke Onderwijsdag Veehouderij, 14 nov 2023

- Hoezo kalf bij de koe?
- Verschillende manieren Kalf bij de Koe
- Overwegingen veehouders met KbK
- KbK: Stoppen of doorontwikkelen?
- Welzijn van KbK-koeien
- Welzijn van KbK-kalveren
- Meer info voor de geïnteresseerde veehouder

Hoezo Kalf bij de koe?

GERJO KOSKAMP

Boerderij Ruimzicht

Introductiefilm “Kalfjes bij de koe,
maar hoe?”

<https://youtu.be/tIYM7QZrUGA>

KIJK VOOR DE MEER INFORMATIE OP
WWW.KALFJESBIJDEKOE.NL

'Kalfjes bij de koe lukt bij ons wel!'

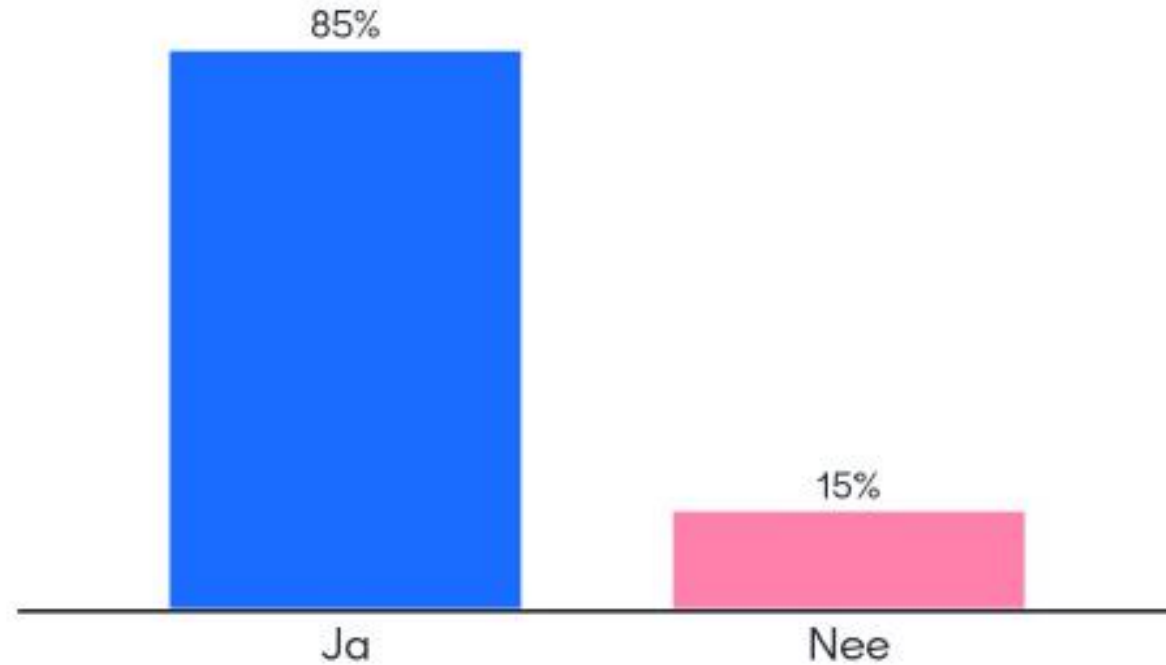
Manon van Balkom
Melkveehoudster in Helvoirt

Bedrijf met 135-140 melkkoeien en robot

(Bron: Agrio Ekoland; <https://www.youtube.com/watch?v=giu5zS3dty0>)

▶ ⏸ 🔊 0:09 / 6:55

Komt het onderwerp 'kalf bij de koe houden' weleens ter sprake in de klas?

Kalf bij de koe kent vele varianten

Kalf bij eigen moeder

Pleegmoedersysteem

Alleen vervangingsvaarzen, of ook 'overtollige' vaarskalfjes en stierkalfjes

Duur van koe-kalf contact: 3 maanden? Onbeperkt?

Hele dag, helft vd dag of korter

Alleen fysiek contact of ook drinken: knuffelbox

Spenen en scheiden

Meestal kalf bij de eigen moeder

(Stier)kalveren bij pleegmoeder

Boerderij Eyckenstein (Maartensdijk) Jersey vleesvee

Combi: eerst eigen moeder
en daarna pleegmoeder

Kalveren van 1^e kalfskoeien bij pleegmoeder

Jelmer Zandbergen, Veld en Beek (Nov 2023):

- *“Kalf eerste dagen bij eigen moeder + biest uit fles, daarna 3 maanden met 2 anderen bij pleegmoeder*
- *Met pleegmoedersysteem heb je meer vat op hoeveel melk je kwijt raakt aan kalveren”*

Kalfjes tussen de koeien

Al vele jaren laten we kalfjes lopen bij pleegmoeder zoogkoeien. Sinds juli 2020 laten we de kalfjes bij de eigen moeders in de kudde melkkoeien meelopen. De eerste dagen geven we ze ook nog biest uit de fles, zodat ze goed aan mensen wennen. Daarna lopen ze 2 maanden met de kudde mee en drinken ze bij de eigen moeder. 's Avonds rennen ze samen rondjes door de wei. Het is een prachtig gezicht.

<https://www.veldenbeek.nl/actueel/nieuws/kalfjes-tussen-de-koeien/>

Boerderij Veld & Beek

Wilt u onze producten kopen, meldt u dan aan als lid van onze klantenvereniging. Via een uniek systeem met zelfbedieningspunten kunt u zuivel, kaas, vlees, groente en fruit ophalen in uw eigen buurt: Wageningen, Renkum, Doorwerth/Heelsum op de boerderij, Bennekom en Oosterbeek. U kunt elke zaterdag om 12.00 uur inschrijven op de boerderij.

[Lees meer over de boerderij](#)

of kijk op facebook

Hoe lang koe en kalf bij elkaar?

- 3 mnd onbeperkt bij elkaar bij 'concepten'
- Vaars- en stierkalfjes èn biologische afzet

Spenen en scheiden: vele varianten

<https://boerderijboterhuys.nl/> en <https://blijekoezuivel.nl/>

Spenen & scheiden in 3 fases:

1e week neusflap: niet meer drinken

2e week kalf naar kalvergroep, nog wel neuscontact mogelijk.

Na .. wkn kalf n eigen weiland / strostal.

“Bij scheiden kalf en koe kijken we goed naar individuele dieren.”

Motivatie van veehouders voor kalf bij koe

“Om een gezond kalf te krijgen en om de koe echt koe te laten zijn”

(Gerjo Koskamp, website kalfjesbijdekoe.nl)

“Omdat ik niet meer aan mezelf kon verantwoorden waarom ik ze er bij weg haalde.”

(Charl van de Sande, website kalfjesbijdekoe.nl)

“Nóg natuurlijker werken”

(Gerard en Mieke Mul op website kalfjesbijdekoe.nl)

“Ik word daar eigenlijk heel erg blij van”

(Bartele Holtrop, website Kalfesbijdekoe.nl)

“Als ik de kalveren door de wei zie rennen of bij de moeder zie zogen, of ik merk hoe consumenten positief reageren, dan word ik daar blij van.”

(Corné Ansems, website melkveebedrijf.nl)

Stoppen of doorontwikkelen: boer Bart houdt (opnieuw) kalfjes bij de koe

https://www.youtube.com/watch?v=7PIpW_3Spxk&t=7s

**LIJK VOOR DE MEER INFORMATIE OP
WWW.KALFJESBIJDEKOE.NL**

Welfare implications of
prolonged **cow-calf contact**
in **dairy farming**

Margret Lisanne Wenker

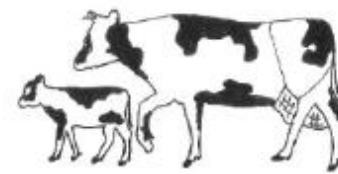
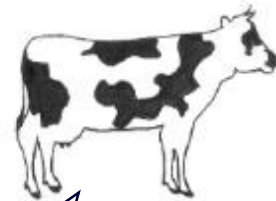
<https://edepot.wur.nl/564225>

Effect van soort koe-kalf contact op hoe graag de koe met kalf samen wil zijn

Foto: Margret Wenker

Alleen contact tijdens testsessies

Snachts samen m uiernet

Snachts samen incl drinken

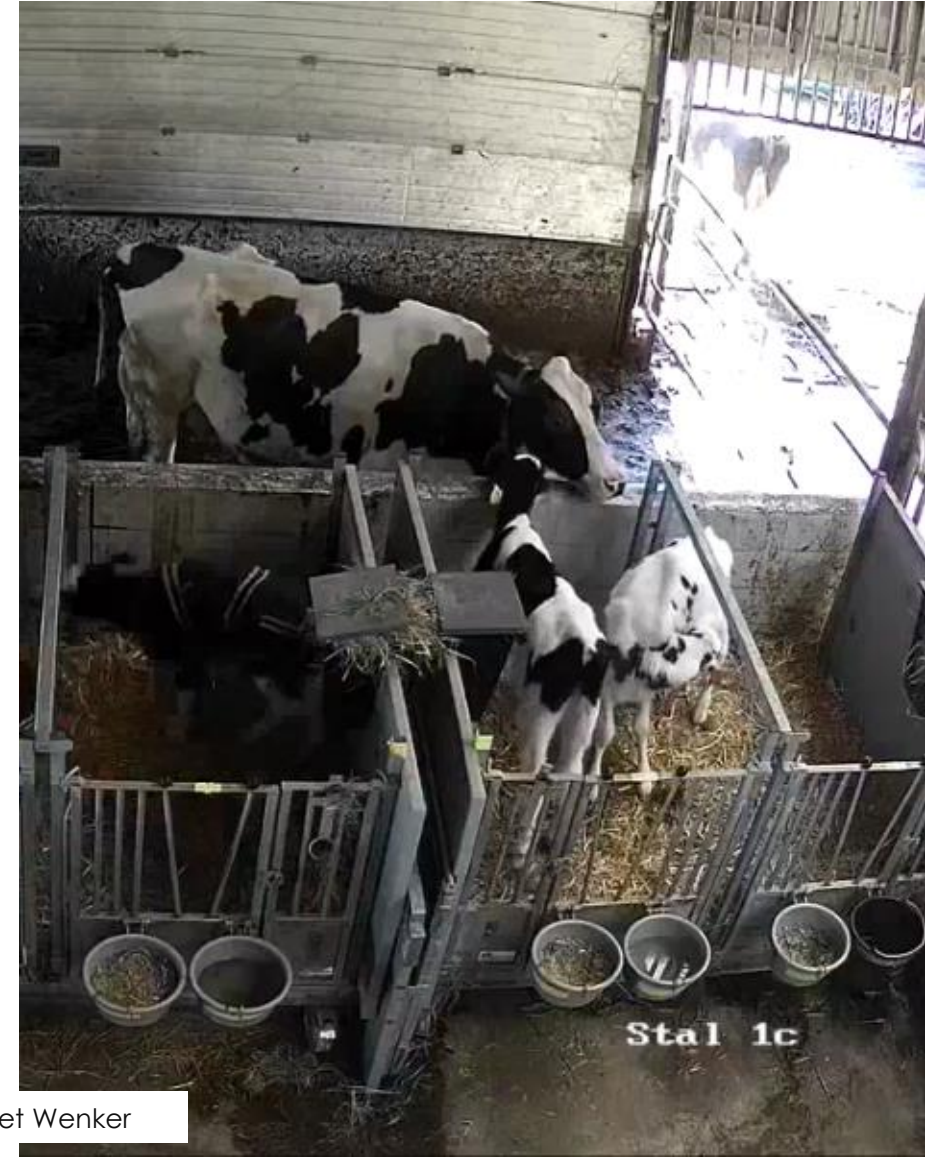
- Drinken/zogen versterkt motivatie
- Na hereniging geen verschil in neuscontact en likken

Filmpje vaars met kalf uit 'zoog-groep'

Filmpje: Margret Wenker

Effect van koe-kalf systeem op sociaal gedrag van koe naar kalf

1. Knuffelbox zsm na geboorte: wel ruiken & likken. Niet drinken.
2. Volledig koe-kalf contact

Effect van koe-kalf systeem op sociaal gedrag van koe naar kalf

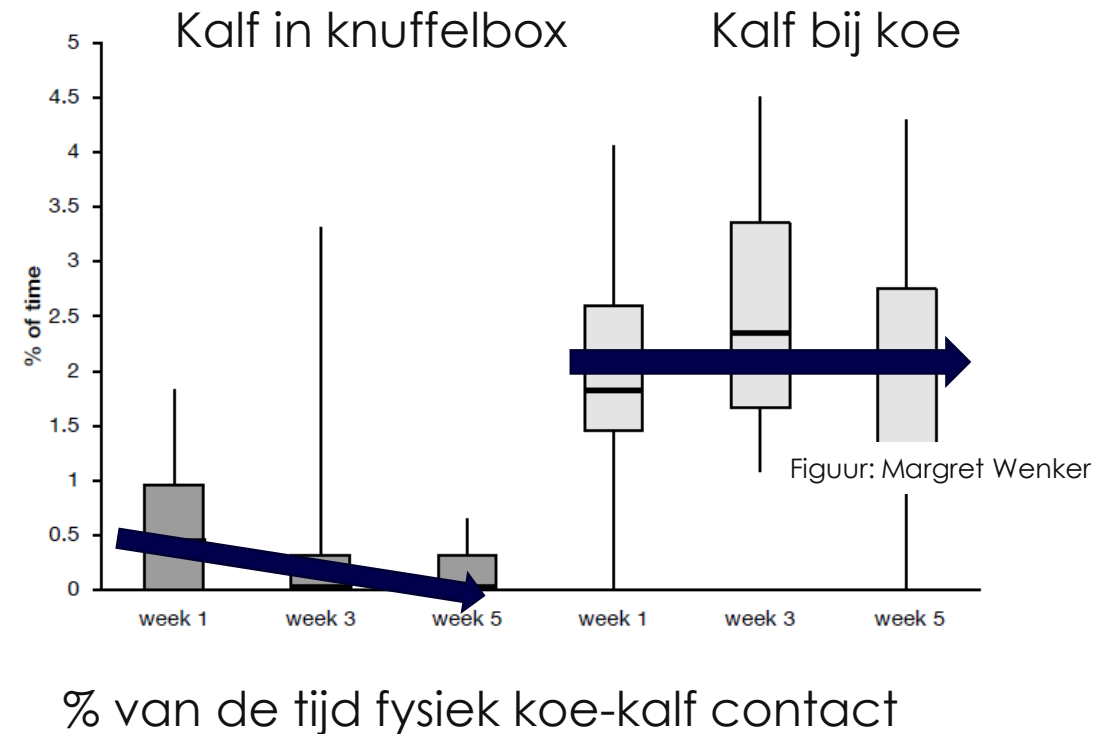
Knuffelbox: koe 3% vd tijd dichtbij kalf en 0,5% verzorgend gedrag

Volledig kalf bij de koe: koe 11% vd tijd dichtbij kalf en 2% verzorgend gedrag

Interesse van koe in kalf neemt snel af bij ontbreken van zogen en/of initiatief door kalf

Foto: Margret Wenker

Effect van koe-kalf systeem op gezondheid van koe & kalf

1. Kalf na geboorte gescheiden van moeder
2. Kalf vanaf geboorte in knuffelbox
3. Kalf bij moeder

Metingen dag 1, 14 & 49	Kalf	Koe
Klinische gezondheid	✓	✓
Microbioom in mest	✓	
Bloedcellen	✓	
Immunoglobulinen	✓	
Groei/dag	✓	
Cortisol in haar	✓	
Droogstand & verse koeiencheck		✓
Melkproductie		✓

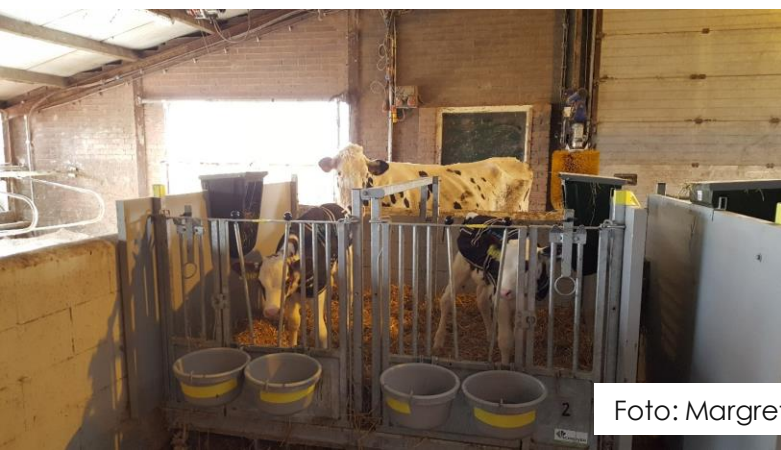

Foto: Margret Wenker

Effect van koe-kalf systeem op gezondheid van koe & kalf

Metingen dag 1, 14 & 49	Kalf	Koe
Klinische gezondheid	Volledig contact: meer oog uitscheiding Geen verschil diarree & hoest. Geen significant verschil in antibioticagebruik (p=0,07)	Geen verschil
Microbioom in mest	Verskil -> betekenis?	Ligboxenstal i.h.a. of proefboerderij minder geschikt voor jonge kalveren?
Bloedcellen	Volledig contact: hoger	
Immunoglobulinen	Geen verschil	
Groei/dag	Volledig contact: hoogste groei/dag	
Cortisol in haar	Volledig contact: hoogst	-
Droogstand- & verse koeiencheck	-	Verskil in droogstand urea
Melkproductie	-	Volledig contact: lagere melkgift & lager vetgehalte

Effect van manier van spenen & scheiden op welzijn & gezondheid van koe & kalf

Spenen op 56 dagen
Scheiden -> jongveestal 70d
Metingen 49-70d

Knuffelbox verder weg voor (49d) of na (63d) spenen verhindert fysiek contact

Neusflap verhindert drinken (56d)

Foto: Margret Wenker

Hek tussen kalf & koe verhindert fysiek contact (49d)

Foto: Margret Wenker

Foto: Margret Wenker

Effect van manier van spenen & scheiden op welzijn & gezondheid van koe & kalf

Spenen op 56 dagen

Metingen ≤ 70 dagen	Kalf	Koe
Activiteit laag-hoog	Hek- en neusflap-kalveren actiefst na verminderen contact en spenen	1 ^e kalfskoeien actiefst
Klinische gezondheid	Geen verschil	-
Immunoglobulinen bloed	Geen verschil	-
Cortisol in bloed	Geen verschil	-
Cortisol in haar (84d)	Geen verschil	-
Groei/dag	Neusflap laagste groei; Op 6 mnd geen verschil meer	-
Vaccinatie challenge	Geen verschil	-
3 Angst- en hanteertesten	Geen verschil tussen KKC en methode v spenen & scheiden	-
Melkproductie		Geen verschil na spenen

- Knuffelbox geeft minste stress
- Neusflap geen onverdeeld succes

**Welfare implications of
prolonged cow-calf contact
in dairy farming**

Margret Lisanne Wenker

Conclusies & aanbevelingen volgens Wenker

- Proefbedrijf <-> melkveebedrijf dat voortdurend verbetert
- Help kalf leren drinken bij moeder
- Biest via fles
- Koe & kalf eerste dagen apart v kudde
- Aparte kalver zone
- Kalf bij koe alleen in kuddes 'vrij van ...'
- Spenen en scheiden in fases en op latere leeftijd
- Holstein mogelijk teveel melk en te laag uier
- Weegt dierenwelzijn koe-kalf contact op tegen stress rond scheiden?

**Welfare implications of
prolonged cow-calf contact
in dairy farming**

Margret Lisanne Wenker

Conclusies & aanbevelingen

- Optimale huisvesting & management
- Spenen & scheiden
- Verdienmodel

Jelmer Zandbergen (Veld en Beek)

“Kun je fokken op hoe makkelijk koeien, ook met kalf erbij, hun melk laten schieten in de melkput?”

Meer informatie

Jelmer Zandbergen (Veld en Beek):

“Er is veel meer ervaring bij boeren dan er uit onderzoek bekend is”

-> gastles op school?

-> Excursie naar bedrijf met Kalf bij Koe?

Bij welke eigenschappen van de veehouder past kalf bij koe?

93 responses

3

33

PLUS gaat kalfbijkoe-melk van Kalverliefde verkopen

2 oktober 2023 Harlingen Markt reageer

PLUS gaat per direct KalfbijKoe-melk van het merk Kalverliefde verkopen. Daarmee volgt PLUS de Albert Heijn en de biologische supermarkten. Een extra boer kon hiervoor omschakelen naar een kalfbijkoe-systeem en aansluiten bij de groep van 25 kalfbijkoe-boeren.

In Nederland zijn er slechts zo'n 25 van de 15.000 boeren waar de kalveren na de geboorte langer bij hun moeder mogen blijven. Meestal wordt het kalf gelijk gescheiden van de moeder, voordat ze een band vormen. Op deze manier is er meer melk beschikbaar voor de verkoop voor menselijke consumptie. Melk van melkveehouderijen waar de kalveren bij hun moeder drinken is daarom duurder en veel boeren kiezen daar daarom niet voor.

25 (Ekoland, 2 okt 2023) - 45 bedrijven (Verkenning KbK, 2017)

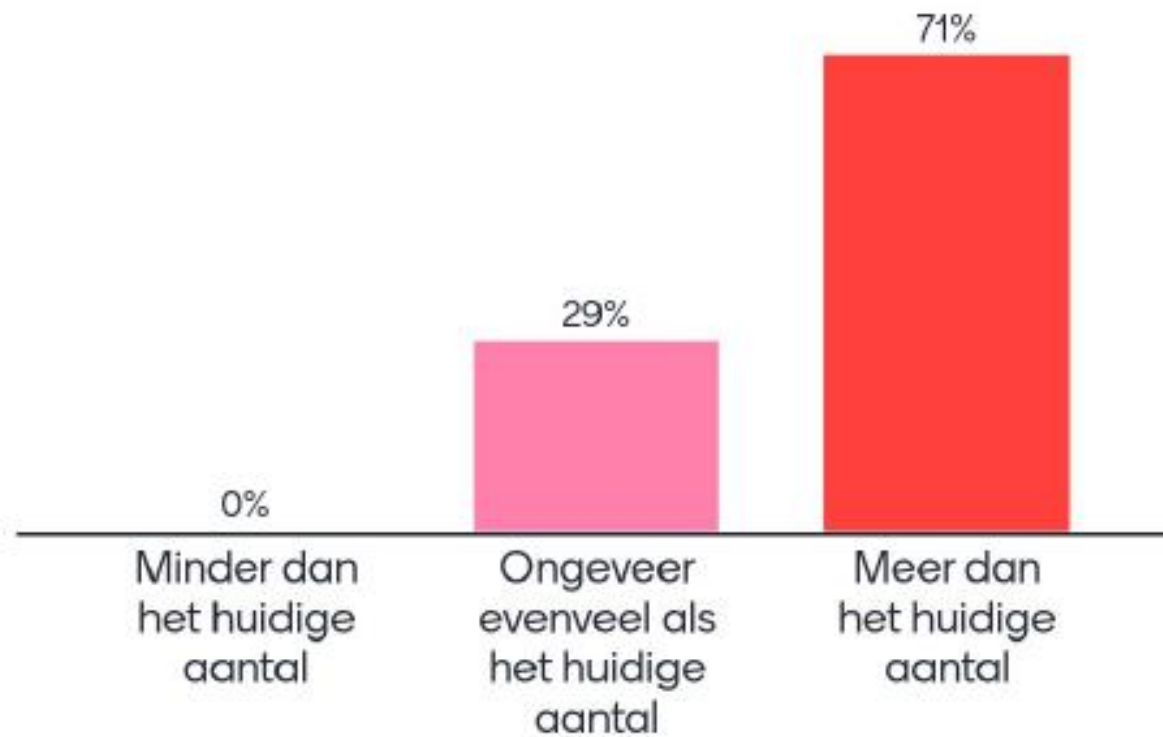

Foto: Boerderijboterhuys.nl

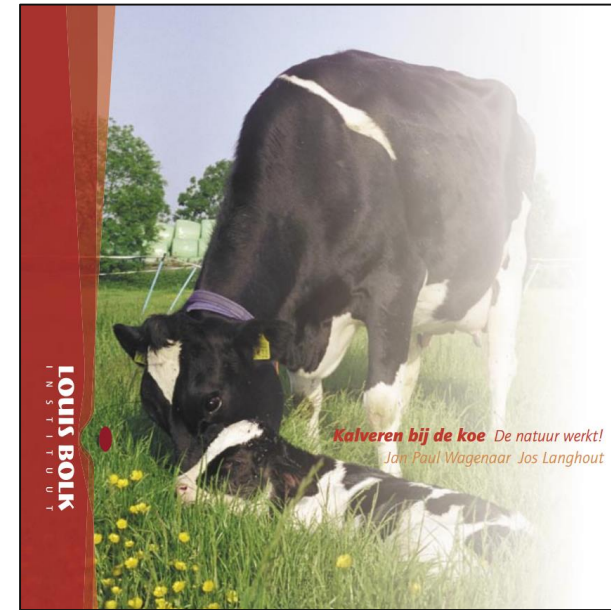
Foto: kalver-liefde.nl/

Momenteel zijn er 25-45 bedrijven met kalf bij koe. Hoeveel zijn dat er over 10 jaar?

Meer informatie

<https://www.facebook.com/DemeterNederland>

KALFJES BIJ DE KOE

Voor consumenten Voor boeren Algemeen Maand van het Kalf

Praktijkvoorbeelden Boerenverhalen Agenda Info **Doneren**

Beter voor dier en milieu & makkelijker dankzij hulp van collega's

Voorbeelden

Amsterdam
Kijk hier voor kalf-bij-koe boerderijen op de kaart.

Praktijkvoorbeelden

<https://kalfjesbijdekoe.nl/voor-boeren/>

Deze boeren gingen je voor

Corné van de Ruurhoeve en Gerjo van Boerdery Ruimzicht namen het initiatief om hun jaren aan ervaring te delen op deze site. Corné houdt 10 jaar de kalveren bij de koe en Gerjo al wel 20 jaar! Inmiddels zijn daar een tiental boeren bijgekomen, en enkele boeren hebben zich gemeld als 'starter'. Door kennis te delen, hopen we het leven van koe en kalf verder te verbeteren en om de 'kalf-bij-koe' zuivel beter te verwaarden, zodat meer boeren kunnen meedoen.

Kijk op de kaart om te zien waar in Nederland kalf-bij-koe boerderijen zijn, en klik op 'boerenverhalen' om meer te leren van de individuele boeren.

Voordelen melken met kalf Ruimzicht

Boer Bart uit Holtrop houdt (opnieuw) kalf...

zuiver
ZUIVEL
BIODYNAMISCH

PRODUCTEN OVER ONS BIODYNAMISCH WAAR VERKRIJGBAAR FAQ CONTACT

KALF BIJ DE KOE

<https://www.zuiverzuivel.nl/kalf-bij-de-koe>

Biodynamische melkveeouders kopen voor de koe en kalf een betere weerstand opbouwen, dus minder snel ziek worden en dat koe en kalf een gezamenlijk gedrag kunnen vertonen. Maar het vergt ook aanpassingen en extra aandacht op de boerderij. Een aandachtspunt is bijvoorbeeld dat het kalf niet te veel of juist te weinig melk bereikt, en het is belangrijk dat de kalfjes niet verwarden. De melk die een kalf drinkt kan niet aan de melkfabriek worden geleverd, en kalf bij koe is daardoor ook kostprijevogender voor de boer.

De biodynamische melkveeouders van Zuiver Zuivel die kalf bij koe houden hebben hiermee al jaren ervaring, en zijn er van overtuigd dat dit het beste is voor kalf en koe. Zuiver Zuivel start nu met halfvolle en volle melk in kartonnen pakken en statiegeld glazen flessen. Als de kalf bij koe melk een succes wordt, is het plan om het assortiment verder uit te breiden. De melkveeouders krijgen een meerprijs van 7 cent per liter verkochte melk ter compensatie van de meerkosten.

Natuurlijke eenheid

Eén van de melkveeouders die zijn kalfjes bij de koe laat is Dirk Oosterhof, biodynamisch melkveeouder in Drachten. Dirk: "Ik heb op een gegeven moment mijn oude patroon van hoe ik met koe en kalf omging doorbroken en ben gestart met het kalfje bij de koe te laten. Het grappige is niet alleen voor de koe en het kalf maar ook voor mijzelf is het er leuker op geworden. De moederkoe bestaat 24 uur per dag aan de zorg van haar kalf.ijd die ik er nooit aan zou kunnen besteden. Als biodynamische boer beschouw ik mijn bedrijf als één geheel. ik knip de processen niet in deeltjes op maar bekijk ze in samenhang. Door het kalfje bij de moederkoe te laten, houdt ik de natuurlijke eenheid in stand."

Eenwichtige kudde

Ook voor Armando Kok, melkveeouder in De Gind is kalf bij koe een stap in de richting van een zo natuurlijk mogelijke melkveeouderij. "Bij ons lopen de kalfjes bij de melkkoeien in de kudde. Voor de moederkoe is het fijn om haar kind bij zich te houden, daarmee kan ze haar natuurlijke moederinstinct uitleven. Naast de jonge kalfjes heb ik ook graag wat koeienwijdheid - oudere koeien - in de kudde staan. Door die verschillende leeftijden vormen onze koeien een eenwichtige kudde: ik zie sterke sociale banden en ze helpen elkaar."

Kalf bij koe melk

Bekijken op YouTube

Kalf bij koe - Gerlof Prank

Familiekuddes
Zoals de koe het zou willen

<http://www.familiekuddes.nl>

Home Inhoudsgave Video Auteurs Netwerk Oeflofen Contact

Home

Familiekuddes - Zoals de koe het zou w...

Watch later Share

Watch on YouTube

Familiekuddes is een webboek. Een website in boekvorm waarin u door kunt klikken naar inspiraties en ervaringen uit de praktijk met de familiekuide. Verschillende vormen van familiekuides zoals kalf bij koe en jong volwassen kudde worden toegelicht. Familiekuides zijn gericht op een betere weerstand van het vee door een meer natuurlijke wijze van veerhouding. Dat betekent met elke leeftijdsgroep apart huisvesten en conditiesmeting te voorkomen, maar vertrouwen op een betere weerstand en lagere ziekdruk door rust in de kudde en voldoende ruimte.

Start met hoofdstuk 1 De kudde >>

De hoofdstukken

De kudde Wat wil de koe? Soorten kuddes Kalveren bij de koe Huisvesting Stalontwerpen

Gezondheid Voeding Fokkerij Economie Milieu

Familiekuddes is een webboek. Een website in boekvorm waarin u door kunt klikken naar inspiraties en ervaringen uit de praktijk met de familiekuide. Heert u vragen of opmerkingen over de inhoud, laat het ons weten via Contact

LOUIS BOLK
INSTITUUT

LIVESTOCK RESEARCH
WAGENINGEN

KALVERLIEFDE

<https://kalver-liefde.nl>

KOE EN KALF LEKKER LANGER SAMEN MET KALVERLIEFDE

BIOLOGISCHE KALF-BIJ-KOE MELK

KALVERLIEFDE
HALF VOLLE MELK

KALVERLIEFDE
VOLLE MELK

FOK DE KALF LANGER LANGER SAMEN

FOK DE KALF LANGER LANGER SAMEN

Voordelen volgens veehouders (bron: Verkenning kalf bij de koe, 2017)

- Betere groei bij kalf
- Betere gezondheid kalf
- Kalf leert sociaal gedrag, grazen en bedrijf kennen
- Vaars (voormalig KbK) betere productie, kent melkstal al
- Vraagt vakmanschap; is uitdagender
- Imago sector
- Betere melkprijs

Nadelen volgens veehouders (bron: Verkenning kalf bij de koe, 2017)

- Minder verkoopbare melk
- Scheiden op latere leeftijd geeft meer stress dan op dag 1
- Individuele diercontrole lastiger
- Onderlinge besmetting
- Melk weigeren in melkstal
- Aanpassingen nodig

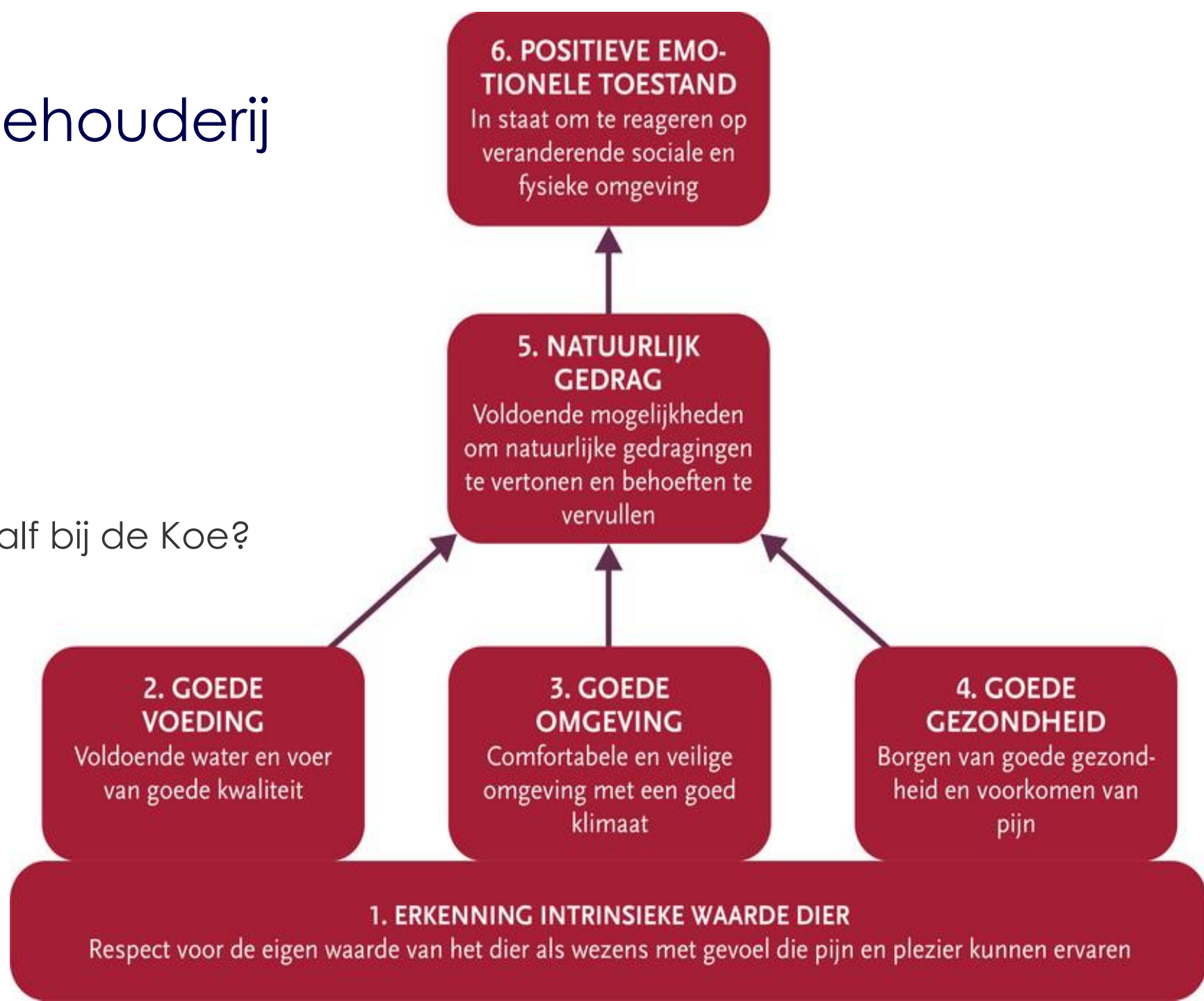
Dierwaardige veehouderij

(RDA, 2021)

Mentimetervraag:

Bij welk basisprincipe past Kalf bij de Koe?

-
-
-

Conclusies

- Kalf bij de koe kent veel varianten
- Eigen motivatie veehouder belangrijk
- Past in dierwaardige veehouderij
- Continu leerproces
- Kan veel voldoening geven
- Praktijkervaring <-> onderzoeksresultaten

BOERDERIJ

ACTUEEL VIDEO MARKT EVENEMENTEN AGRIBUSINESS

ABONNEREN

UITLOGGEN

Algemeen Rundvee Akkerbouw Varkens Pluimvee Mechanisatie Boerenleven

Weidegang is eigenlijk noodzakelijk als veehouders de kalveren wat langer bij de koeien laten. De moeilijkste periode is namelijk als de dieren binnen blijven. - Foto: Roel Dijkstra
21 september 2023 RUNDVEE - ACHTERGROND

Kalf bij koe kan, maar vraagt veel van boer

Dank voor jullie aandacht!

M.bestman@louisbolk.nl